

HRVATSKI JEZIK – VAŽNE ČINJENICE

iz hrvatske povijesti i književnosti. Motiv *starmladosti* nalazi se u *Svakidašnjoj jadikovki*, monotonoj tužaljki sročenoj u dvadesetak tercina čiji je lirski subjekt mlad, a već *zgažen* životom, bez životne snage. Pjesma se i stilski i djelomično sadržajno oslanja na Bibliju. *Visoki jablani* i *Pobratimstvo lica u svemiru* spadaju u kasnije faze Ujevićeva pjesništva. Visoki su jablani simbol iznimnih pojedinaca, nepokolebljivih idealista i moralnih vertikala, i pjesma koja se njima bavi zapravo je zanosna oda takvim ljudima. Pjesma *Pobratimstvo lica u svemiru* nosi humanu utješnu poruku krhkom čovjeku-pojedincu (već u prvom stihu: *Ne boj se! nisi sam!...*), bavi se pitanjem solidarnosti na razini čovječanstva i problemom identiteta.

DOBRIŠA CESARIĆ (1902.-1980.) pjesnik, prevoditelj, esejist i urednik. Rođen u Požezi, studirao u Zagrebu. Prva zbirka *Lirika* nagradila je HAZU kao najbolju pjesničku knjigu 1931.g. Prevodio je najviše djela ruskih i njemačkih pjesnika. Redovan član HAZU. Cesarić se svrstava u razdoblje tzv. socijalno-psihološkog realizma (iako je stvarao i u kasnijoj tzv. drugoj moderniji), s čime je sukladna jednostavnost jezika i stila njegove poezije. Cesarić piše u vezanom stihu, pjesme su mu muzikalne, često šansonijerske, i urbane.

Zbirke pjesama: *Lirika, Spasena svjetla, Izabrani stihovi, Pjesme, knjiga prepjeva, Izabrane pjesme, Moj prijatelju, Slap, Svjetla za daljinom, Voćka poslije kiše*

Antologijske pjesme: *Oblak, Povratak, Slap, Pjesma mrtvog pjesnika, Balada iz predgrađa, Mrtvačnica najbjednijih*

DRAGUTIN TADIJANOVIĆ (1905.) pjesnik, prevoditelj, antologičar, u rednik. Rođen u Rastušju kod Slavonskog Broda. Završava FF u Zagrebu. Osnovao je Institut za književnost pri HAZU čiji je upravitelj bio do 1973. redoviti je član HAZU, a bio je i predsjednik Društva hrvatskih književnika. Priredio je više antologija među kojima su *Hrvatska moderna lirika, Novija hrvatska poezija, Antologija hrvatskih pjesama u prozi*. Njegove su zbirke pjesama prevedene na više stranih jezika, od esperanta do hindu i kineskog jezika.

Zbirke poezije: *Sunce nad oranicama, Pepeo srca, Dani djetinjstva, Tuga zemlje, Pjesme, Blagdan žetve, Srebrne svirale, Prsten, Poezija, Sabrane pjesme, San, Moje djetinjstvo*.

Antologijske pjesme: *Večer nad gradom, Dugo u noć, u zimsku bijelu noć, Prste, Balada o zaklanim ovcama...*

IVAN GORAN KOVAČIĆ (1913.-1943.) Pjesnik, novelist, esejist, polemičar i urednik. Rođen u Lukovdolu, gimnaziju pohađao u Karlovcu i Zagrebu. Godine 1936. počeo je raditi u *Hrvatskom dnevniku* kao korektor, kasnije i kao urednik. S Vladimirom Nazorom je 1942. prešao u partizane, a četnici su ga zarobili i ubili 1943.

Poezija: *Jama, Ognji i rože*

Novela: *Dani gnjeva*

Jama je poema koja se sastoji od 10 pjevanja nejednake dužine, naturalistički govori o zločinu čovjeka nad čovjekom.

Pjesma *Moj grob* ispjevana je kao oporuka lirskog subjekta, kao onaj njezin dio u kojoj se nešto zahtijeva, traži ili moli – a to je u ovom slučaju potpuna zaštićenost poslije smrti i nedostupnost ničemu i nikome: *Nitko da ne dođe, do prijatelj drag*.

U oba djela se naslućuje predosjećaj smrti, vizija vlastitog kraja.

MATE BALOTA (1898.-1973.)

Pravim imenom Mijo Mirković, rođen u Isti odakle emigrira nakon Prvog svjetskog rata. Doktorirao je ekonomiju u Frankfurtu na Majni, a radio je kao sveučilišni profesor u Zagrebu od 1945.-1963. Pisao je književna, kulturno-povijesna i znanstvena djela.

Zbirka čakavskih pjesama: *Dragi kamen*

Roman: *Tijesna zemlja*

Kritika: *Puna je Pula*

Kulturno-znanstvena proza: Stara pazinska gimnazija, Matija Vlačić Ilirik

Ciklusi Balotinih pjesama: *Zemlja, Ljudi, Mati* – označavaju i ključne teme i motive njegove poezije, u hrvatsku liriku unosi čakavski duh Istre.

Antologijske pjesme: *Koza, Dvi daske*

HRVATSKA KNJIŽEVNOST U 2. POLOVICI 20. STOLJEĆA

KRUGOVAŠI (1952.-1960.)

Prijelomna godina hrvatske književnosti u razdoblju nakon Drugog svjetskog rata je 1952. Naraštaj mladih pisaca /rođenih 20. –tih i 30.–tih / okuplja se oko časopisa *Krugovi* koji je pokrenut 1952. pa su nazvani krugovaškom generacijom. Poetiku krugovaša najbolje izražava krilatica koju je napisao vodeći književni kritičar i urednik *Krugova* Vlatko Pavletić u prvom broju časopisa; ona glasi *Neka bude živost*. Krugovaši afirmiraju duh tolerancije, prava na razliku i na vlastiti izraz. Izražavaju otvoreno nezadovoljstvo prema ideološkoj prisili i političkoj situaciji uopće. Previde se strani pisci: Lorca, T.S. Eliot, Breton, Whitman, Woolf...

Glavni predstavnici krugovaške generacije su: Nikola Miličević, Slobodan Novak, Zvonimir Golob, Slavko Mihalić, Josip PUpačić, Milivoj SLaviček, Slavko Mađer, Irena Vrkljan, Vlatko Pavletić, Ivan Slamnig, Vlado Gotovac, Vesna Krmpotić, Čedo Prica, Antun Šoljan. Glavna književna vrsta ovog razdoblja je pjesništvo. Najznačajniji pjesnici ovog razdoblja su Slavko Mihalić i Ivan Slamnig. Zastupljena je i proza s ruralnom tematikom, u tom se pogledu posebno ističe Mirko Božić romanima *Kurlani* i *Neisplakani*.

RAZLOGOVCI (1961.-1969.)

Časopis *Krugovi* nakon 54 objavljena sveska prestaje izlaziti 1958. Časopis *Razlog* pokrenut je 1961.g. i oko njega će se okupljati drugi naraštaj hrvatskih pisaca nakon II. svjetskog rata. Riječ je o piscima rođenim između 1934. i 1941. a po imenu svog glasila nazvani su *razlogovci*.

Predstavnici: Danijel Dragojević, Zvonimir Mrkonjić, Zvonimir Majdak, Ante Stamać, Dubravko Horvatić, Igor Zidić, Vjeran ZUppa, Tonko Maroević, Tonči Petrasov Marović...

I razlogovci se uglavnom bave poezijom, koja je hermetična i gotovo izjednačena s filozofijom, posebice fenomenologijom.

Šezdesetih se godina počinje oblikovati i poseban prozni model tzv. jeans proze/proze u trapericama. Poticaj dolazi iz američke književnosti, kao predložak poslužio je roman Jeromea Salingera, *Lovac u žitu*. Jeans prozu karakterizira glavni lik buntovnog gradskog mladića koji se ne uklapa u društvenu sredinu i malograđansku kulturu nego očituje snažnu pripadnost manjoj društvenoj skupini/klapi/ s kojom dijeli sve. Zlatno doba jeans proze su sedamdesete godine prošlog stoljeća kada nastaju romani Zvonimira Majdaka (*Kužiš stari moj, Stari dečki*), Alojza Majetića (*Čangi off gottoff*) i Ivana Slamniga (*Bolja polovica hrabrosti*).

PETAR ŠEGEDIN (1909.-1998)

Rođen je u Žrnovu na Korčuli. Novelist, romanopisac, esejist i putopisac. Završio je učiteljsku školu u Dubrovniku, a Višu pedagošku u Zagrebu. U književnosti se prvi puta javlja *Odlomkom proze* u Krljezinom *Pečatu*. Tijekom Drugog svjetskog rata sudjeluje u antifašističkom pokretu. Tajnik Matice hrvatske i predsjednik Društva hrvatskih književnika, član HAZU.

Romani: *Djeca Božja, Osamljenici, Crni smiješak, Vjetar*

Novele: *Mrtvo more, Na istom putu, Orfej u maloj bašti, Sveti vrag, Izvještaj iz pokrajine, Getsemanski vrtovi, Tišina*

Putopis: *Na putu*

Esejistička proza: *Eseji, Eseji u obliku i sadržaju, Riječ o riječi, Svi smo mi odgovorni*

VLADAN DESNICA (1905.-1967.) Rođen u Zadru, umro u Zagrebu, gdje je diplomirao pravo. Neko vrijeme studirao je filozofiju u Parizu.

Romani: *Zimsko ljetovanje, Proljeće Ivana Galeba*

Novele: *Olupine na suncu, Proljeće na Badrovcu, Tu odmah pored nas, Fratar sa zelenom bradom*

Pjesme: *Sljepac na žalu*

Roman *Proljeće Ivana Galeba* najznačajnije je njegovo djelo. Karakterizira se kao roman-esej i kao roman monološko-asocijativnog tipa. Ivan Galeb pripovijeda iz pozicije izoliranosti, taj stari violinist ozlijeđene ruke nalazi se u bolnici i po asocijativnom načelu niže epizode iz svog života isprepletene s esejističkim dijelovima teksta. Čitatelj taj niz fragmenata slaže u Galebovu biografiju, ali i suočen je s pozamašnom količinom razmatranja bitnih problema čovjeka, društva i svijeta. Tako se ovaj roman bavi pitanjima umjetnosti, o smislu života, o smrti, o Bogu... Proljeće iz naslova, Galebovo proljeće, nekakva je izvorna sreća, ne uzrokovana ničim do toplinom sunca, kojoj čovjek teži i kojoj se nada, jednostavna pojava koja čovjeku daje novi smisao i energiju.

RANKO MARINKOVIĆ (1913.-2001.) Rođen na Visu. Diplomirao na FF u Zagrebu. Profesor na zagrebačkoj Akademiji za kazališnu umjetnost, član HAZU.